

Nr 487.

Av herr **Sundström** i Skövde m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 286, med förslag till lag om semester m. m.

I det förslag till lag om semester, som återfinnes i Kungl. Maj:ts proposition nr 286, har första stycket i § 3 följande lydelse: »Arbetstagare, som innehaft sin anställning sedan minst *etthundraåttio* dagar, äge rätt till semester enligt vad i 4 § stadgas.»

Motsvarande bestämmelse har i 1936 års semestersakkunnigas betänkande erhållit följande formulering: »Arbetstagare äge, sedan minst *fyra månader* förflutit från det han tillträtt anställning hos arbetsgivare, rätt till semester — — —».

Populärt uttryckt ligger skillnaden däri, att den s. k. kvalifikationstiden föreslagits till sex resp. fyra månader i de ovannämnda förslagen.

Denna till synes ringa differens måste enligt vårt förmenande inge mycket stora betänkligheter.

Om man accepterar den förutsättningen att semester ej är en premie för välförhållande i arbetet utan en förmån, som man successivt förvärfvar rätt till genom anställning och arbete, måste därav följa, att varje utfört dagsverke är förbundet med viss rätt till semester eller semesterersättning. Av praktiska skäl får givetvis ej denna rättsregel drivas in absurdum. Men om man stadgar en kvalifikationstid, som för all framtid utesluter stora arbetstagarergrupper från möjligheten att komma i åtnjutande av denna förmån, anse vi, att man på ett betänkligt sätt avlägsnat sig från den ovan givna regeln.

Vi tro oss kunna styrka att så blir förhållandet, om Kungl. Maj:ts förslag i oförändrat skick antages. Vi äro fullt medvetna om svårigheten att angiva några hållbara siffror för bedömande av det antal, som skulle ställas utanför lagen i det ena eller andra fallet. Inte ens de sakkunniga ha kunnat åvägabringa något säkert material för ett bedömande av frågan. Dock torde arbetsgivareföreningens och landsorganisationens uppskattning av det antal inom en del fack, som byta anställning och arbetsgivare under året, vara i viss mån vägledande. Å sid. 141—142 i de sakkunnigas betänkande angivas följande procenttal i nedanstående fackförbund:

Metallindustriarbetareförbundet	omkr.	16 %
Svenska träindustriförbundet	»	13—16 %
Livsmedelsarbetareförbundet	»	15—20 %

Då man kan utgå ifrån, att ej sällan en längre eller kortare tid kan förflyta mellan en lämnad anställning och till dess en ny tillträdes, är det uppenbart att sex månaders kvalifikationstid kan åstadkomma enorma manfall allenast på grund av denna i de flesta fall oundgängliga omflyttning.

Går man till mera säsongbetonade arbetsområden kommer lagen i dess föreslagna utformning att få mycket underliga verkningar. Den korta byggnads säsongen kommer sannolikt att utesluta från semesterrätt ej blott de i byggnadsfacken direkt anställda utan i stor utsträckning även byggnadsämnesindustrins arbetare. Det torde vara en mindre del av dessa arbetarkategorier, som hos samma arbetsgivare nu är anställd sex månader i följd under samma år. Och det behöver ej åtföljas av något moraliskt fördömande att konstatera, att svårigheten för en byggnadsarbetare att få stanna hos en arbetsgivare sex månader i följd hädanefter ej kommer att minska. Men bestämmelsen kan även få en annan betydande följdverkan. Man kan nämligen befara, att tendensen att ytterligare förkorta byggnads säsongen kommer att stimuleras — en utveckling, som statsmakterna ur andra synpunkter vidtagit förberedelser att förhindra. En genomförd semester skulle där emot, om den uttages i dagar och ej i penningar, kunna bli en verksam faktor att framtvunga en önskvärd förlängning av tiden för byggnadsarbetenas bedrivande, vilket i stora delar av riket ej stöter på några klimatiska svårigheter.

Nu kan invändas, att dessa arbetargrupper ej i samma utsträckning som helårsarbetare äro i behov av semester ur rekreationssynpunkt. Detta argument är ohållbart. Ty den påtvungna ledigheten har ur psykologisk synpunkt diametralt motsatta verkningar än den betalda semestern. Den förra verkar deprimerande, den senare stimulerande. Vi hysa alltså den meningen, att de arbetargrupper, som varje vinter äro hänvisade till en inkomstlös för att ej säga hopplös arbetslöshet under årets dystra månader, äro i högsta grad i behov av en betald ledighet under den ljusa årstiden, i all synnerhet som detta även skulle vara ägnat att förkorta den mera tyngande än vederkvickande ledigheten under arbetslöshetsperioden.

Går man till skogsbrukets och jordbrukets arbetare möter man samma problem.

De invändningar, som framställts mot att för betskötare och skogsarbetare tillämpa en kvalifikationsperiod av fyra månader, kunna vi ej finna övertygande. Att sålunda i likhet med skogsägareföreningen befara, att huggarna skulle efter gottfinnande draga ut på tiden med avverkningen för att uppnå de stipulerade fyra månaderna, anse vi vara en ren konstruktion. Att skogsarbetarna skulle uppehålla ett arbete, som ger en inkomst av fem

å sex kronor pr dag under en längre tid än vad som är nödvändigt i avsikt att komma i åtnjutande av en semesterersättning av cirka tjugu kronor förefaller lindrigt sagt otroligt.

Lika konstruerade förefalla betodlarnas bekymmer för utforskandet av betarbetarnas rätt till semesterersättning vara. För en näring, som blomstrar under det sinnrika system, som sockerregleringen innebär, bör det vara möjligt att tekniskt lösa den här föreliggande uppgiften.

Då lantarbetarnas speciella önskemål måhända komma att beröras i en särskild motion, är det i detta sammanhang tillräckligt att påvisa, att med den tendens att ge även jordbruksarbetet säsongkaraktär är det i hög grad påkallat att förkorta kvalifikationsperioden från sex till fyra månader. Ty annars kan man även med skäl befara att tendens att allenast anställa sommardrängar i jordbruket ytterligare stärkes — en utveckling, som i längden måste medföra oöverstigliga svårigheter att tillföra jordbruket erforderlig arbetskraft. Från ren jordbrukssynpunkt innebär alltså kvalifikationstidsförkortning minst sagt ett tveegat svärd.

Det kan ej heller vara riktigt, att en arbetsgivare, särskilt inom byggnadsfacket, som eftersträvar att hålla sina arbetare i sysselsättning under så lång tid av året som möjligt, och som fördenskull planlägger sina arbeten så, att vintermånaderna även kunna utnyttjas, skulle få plikta för detta med att bevilja sina arbetare semester, medan hans mera fördomsfria konkurrenter utnyttja kvalifikationstidens bestämmelser, vilka sålunda komma att premiera en företeelse på arbetsmarknaden, som med kraft bör motarbetas.

Vi vilja ingalunda påstå, att vårt förslag om fyra månaders kvalifikations-tid är någon slutgiltig lösning av denna fråga. Vi äro fullt medvetna om, att även med den av oss förordade tiden gränsfall kunna uppstå, vilka ur billighetssynpunkt komma att förefalla orimliga. Likaså komma säkert i extrema fall tusentals arbetstagare att ha arbete praktiskt taget hela året utan att få en enda dags semester.

Vi hysa därför den bestämda uppfattningen att ett system med semesterkassor måste konstrueras så, att praktiskt taget alla arbetstagare kunna erhålla semester i direkt proportion till antalet utförda dagsverken. Visserligen kan ett sådant system medföra betydande organisatoriska svårigheter och även kostnader, men fördelarna av att samtliga arbetstagare känna sig lika och rättvist behandlade äro enligt vår bestämda mening så värdefulla att svårigheterna böra övervägas och även övervinnas och kostnaderna bäras. I detta sammanhang kan det förtjäna erinras om att under de sista dagarna av april detta år publicerades en utredning med förslag till semesterlagstiftning i England, och i denna förordas ett system med semesterkort för alla periodiskt anställda i syfte att fastställa respektive arbetsgivares andel i semesterersättningen. Vad som kan genomföras i Storbritannien borde vara möjligt även hos oss.

Att emellertid förorda införande av bestämmelser om semesterkassor i det föreliggande förslaget anse vi uteslutet. Men däremot anse vi, att denna detalj omedelbart bör bli föremål för förnyad allsidig utredning.

På grund av vad sålunda blivit anfört få vi hemställa att riksdagen måtte besluta:

att första stycket av § 3 i Förslag till lag om semester får följande lydelse:

Arbetstagare, som innehaft sin anställning sedan minst etthundratjugu dagar, äge rätt till semester enligt vad i 4 § stadgas samt

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om förnyad allsidig utredning av frågan om inrättandet av semesterkassor och att Kungl. Maj:t täcktes framlägga de förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 2 maj 1938.

Walter Sundström
i Skövde.

J. A. Persson,
Tidaholm.

Nils A. Larsson,
Östersund.

E. Oskar Åkerström.

Sigurd Lindholm.

Evald Magnusson.

J. W. Mårtensson.

Gösta Andersson.

Karl Mäler.